

POSTANOWIENIE

Dnia 4 sierpnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)
SSN Grzegorz Pastuszko (sprawozdawca)
SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi W. E.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I ACa 3188/24,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 4 sierpnia 2026 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I ACa 3188/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje W. E. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumę pieniężną w wysokości 2500 (dwa tysiące pięćset) złotych za okres od 30 lipca 2021 r. do 4 sierpnia 2026 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na W. E. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**

5. nakazuje Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu zwrócić W. E. opłatę sądową w kwocie 200 (dwieście) złotych.

Grzegorz Pastuszko Joanna Lemańska Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Dnia 22 kwietnia 2026 r. (data nadania przesyłki poleconej) W. E. (dalej: „skarżący”), reprezentowany przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie I ACa 3188/24 toczącej się przed tym Sądem. Pismem z 1 czerwca 2026 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Poznaniu przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu zawisłym przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I ACa 3188/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 5000 zł;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi skarżący przedstawił sekwencję zdarzeń, zaznaczając, że 5 lipca 2021 r. wraz z pozostałymi powodami wniósł do Sądu Okręgowego w Poznaniu pozew o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego zawarta między powodami a pozwanym bankiem jest nieważna oraz o zapłatę solidarnie na ich rzecz żądanej kwoty z odsetkami. Wyrokiem z 9 listopada 2023 r. Sąd Okręgowy stwierdził nieważność umowy kredytu hipotecznego oraz zasądził żadaną kwotę wraz z odsetkami a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Od tego momentu, przez okres około 18 miesięcy, nie podjęto żadnych czynności procesowych zmierzających do jej rozpoznania a pełnomocnikowi skarżącego nie został nawet doręczony odpis apelacji. Zdaniem skarżącego sytuacja ta narusza jego prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Powołując się na przepisy ustawy o skardze na przewlekłość i europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka oraz wskazane w skardze orzecznictwo Sądu Najwyższego, skarżący podniósł, że jego sprawa toczy się dłużej niż jest to konieczne dla zakończenia postępowania. Jak wywodził, jest nie do zaakceptowania sytuacja, w której tak długo ma on czekać na podjęcie jakiegokolwiek czynności procesowej, zmierzającej do rozpoznania sprawy. Podkreślił, że w następstwie tego dochodzi do zwłoki w postępowaniu, zaś okres oczekiwania na rozstrzygnięcie jest zdecydowanie za długi i w sposób jaskrawy narusza prawo.

Biorąc pod uwagę powyższe, skarżący wniósł o przyznanie kwoty 5000 zł i podkreślił, że wobec nieuzasadnionej zwłoki pozostaje on w stanie niepewności prawnej co do jego roszczenia, a także że dochodzi do opóźnienia w uzyskaniu od pozwanego przysługujących mu należności.

W piśmie z 1 czerwca 2026 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wniósł o oddalenie skargi.

Uzasadniając stanowisko, nakreślił sekwencję zdarzeń w sprawie. Potwierdził, że 17 października 2024 r. akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego, po czym 22 października 2024 r. wyznaczony został sędzia sprawozdawca, a 11 maja 2026 r. pełnomocnikowi powodów doręczono odpis apelacji, na którą nie wpłynęła odpowiedź.

Prezes Sądu Apelacyjnego przedstawił sytuację związaną z kształtowaniem się wpływu spraw apelacyjnych, w tym dotyczących kredytów frankowych. Podał, że w 2022 r. wpłynęło 1877 spraw frankowych, w 2023 r. 3415 spraw frankowych, w 2024 r. było to już 3844 spraw, by w 2025 r. osiągnąć 4551 spraw. Podkreślił, że taka tendencja utrzymuje się w roku 2026. Następnie zauważył, że w wyniku kolejnej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dniem 1 lipca 2023 r. wydziały odwoławcze przejęły rozpoznawanie zażaleń na postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia. Zaznaczył też, iż w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2023 r. wpłynęło 1886 spraw zażaleniowych, gdzie w roku 2022 było to 206 i że wysoka tendencja w sprawach zażaleniowych utrzymywała się w latach 2024, 2025 i 2026.

Prezes Sądu Apelacyjnego podniósł, że z dniem 1 lipca 2020 r. I Wydział Cywilny Sądu Apelacyjnego w Poznaniu rozszerzył swoją działalność o sprawy z zakresu własności intelektualnej i w miejsce I Wydziału Cywilnego powstał I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej, jako jeden z dwóch odwoławczych wydziałów specjalistycznych w Polsce, co spowodowało istotny wzrost bardzo skomplikowanych i wielowątkowych spraw z zakresu własności intelektualnej. Odniósł się również do obecnej sytuacji kadrowej, wskazując, że obecnie, na 21 etatów sędziowskich nieobsadzonych, pozostaje 6, zaś w referacie sędziego sprawozdawcy znajduje się ponad 700 spraw.

Prezes Sądu Apelacyjnego zaznaczył dodatkowo, że w sprawie nie może zapaść wyrok na posiedzeniu niejawnym, bowiem pozwany wniósł o rozpoznanie apelacji na rozprawie. Natomiast – jak wskazał – zgodnie z § 79 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (dalej: „Regulamin”) sprawy apelacyjne wyznaczane są na rozprawy w kolejności wpływu do danego referatu za wyjątkiem spraw pilnych w rozumieniu § 2 pkt 5 Regulaminu, do których ta sprawa nie należy. Wyraził przy tym ocenę, że rozprawa zostanie wyznaczona na termin w 2027 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle

art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy uwzględnić: łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Przekładając powyższe na realia przedmiotowej sprawy, należy podkreślić, że na dzień rozpatrywania skargi przez Sąd Najwyższy postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu trwa już ponad 21 miesięcy. Jednocześnie wypada zaznaczyć, że w sprawie nie można przyjąć, iż jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości, a także zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, miało wpływ na powyższe. Okoliczności te stanowią podstawę do stwierdzenia przez Sąd Najwyższy przewlekłości postępowania objętego skargą.

Dla uznania istnienia przewlekłości postępowania irrelewantne pozostają argumenty Prezesa Sądu Apelacyjnego dotyczące nowych kategorii spraw, które w wyniku zmiany przepisów kodeksu postępowania cywilnego należą do kognicji Sądu Apelacyjnego (niezależne od strony skarżącej), ale także odnoszące się do zwiększonego wpływu spraw, niewystarczającej obsady sędziów orzekających oraz rozpoznania spraw według kolejności wpływu. Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie *Sutter v. Szwajcaria* z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie *Wasilewski v. Polska* z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania wydziałów, naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia

odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2000-20 000 zł, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżący wniósł o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 5000 zł. Podniósł, że wobec nieuzasadnionej zwłoki pozostaje w stanie niepewności prawnej co do swojego roszczenia i że dochodzi do opóźnienia w uzyskaniu od pozwanego przysługujących mu należności.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2000 zł.

Należy podkreślić, że od dnia wpływu apelacji pozwanego do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 17 października 2024 r., a następnie losowania sędziego sprawozdawcy do sprawy o sygn. I ACa 3188/24 (22 października 2024 r.), do dnia rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy 4 sierpnia upłynęło 21

miesiący. Warto zaznaczyć, że postępowanie sądowe zostało zainicjowane wniesieniem przez skarżącego pozwu o ustalenie i zapłatę do Sądu Okręgowego w Poznaniu 30 lipca 2021 r. Oznacza to, iż łączna długość postępowania sądowego wynosi ponad 5 lat.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy uznaje, że adekwatna jest kwota 2500 zł za okres od 30 lipca 2021 r. do 4 sierpnia 2026 r. Tym samym w pozostałym zakresie żądanie skargi oddala.

Odnosząc się do wniosku skarżącego o zasądzenie kosztów postępowania, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2026, poz. 118), orzekł jak w sentencji.

Uwzględniając skargę na przewlekłość, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zwrócono skarżącemu opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

[D.Z.]

Grzegorz Pastuszko

Joanna Lemańska

Paweł Wojciechowski